

VLAAMS
RURAAL
NETWERK

WINTER '18

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:

Europa investeert
in zijn platteland

2

Dag plattelandsliefhebber,

De herfst is achter de rug en de winter is ondertussen in het land. In deze laatste nieuwsbrief van 2018 blikken we terug op enkele van onze activiteiten van het laatste trimester. Zo kunt u meer lezen over onze studiedag waterkwantiteit, die in oktober plaatsvond. In november was er ook een stakeholderoverleg over de samenwerking tussen landbouw en natuur. Indien u dit wenst, kunt u dit verslag via mail opvragen.

We lichten ook opnieuw enkele maatregelen uit het huidige Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling (PDPO III) toe. Landbouwer Hans Goethals geeft ons meer uitleg over de steun die hij ontvangt voor niet-productieve investeringen op zijn landbouwbedrijf. Landbouwers kunnen steun krijgen wanneer ze investeringen doen die bijdragen tot een verbeterde biodiversiteit, landschap, waterkwaliteit etc. Hier plukken voornamelijk het ecosysteem, de buurtbewoners, of zelfs de maatschappij in het algemeen, de vruchten van.

Verder hebben we het ook over de agromilieu-klimaatmaatregelen. We kijken onder andere eens hoe andere lidstaten dit toepassen. Hiervoor hebben we een beroep gedaan op twee rapporten die het Departement Landbouw en Visserij heeft gepubliceerd.

Winterlandschap Duffel.

We zetten verder even onze toekomstbril op, en bekijken de informatie die tot nu toe beschikbaar is over het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid.

Zoals elk jaar willen we uw mening als stakeholder horen. Daarom verstuurden we ook dit jaar opnieuw een online enquête. Op basis van uw antwoorden hebben we een beeld van onderwerpen waarop we volgens u moeten inzetten. De input nemen we dan ook mee bij de voorbereidingen van onze jaarplanning 2019. Indien u graag nog suggesties doet, kunt u ons altijd mailen of bellen.

Vanaf 2020 zal onze nieuwsbrief enkel nog digitaal verschijnen. 2019 is dus het laatste jaar dat we een papieren versie van onze nieuwsbrief maken. Als u momenteel een papieren versie van onze nieuwsbrief ontvangt, en in de toekomst graag verder op de hoogte wordt gehouden via onze digitale nieuwsbrief, dan kunt u zich inschrijven via onze website of een mail sturen naar vlaamsruraalnetwerk@vlaanderen.be.

Veel leesplezier en geniet van de feestdagen!

Het Vlaams Ruraal Netwerk-team
Alexander Spriet, Ingrid Dekeyser en Ariane Van Den Steen

STEUN AAN NIET-PRODUCTIEVE INVESTERINGEN OP HET LANDBOUWBEDRIJF: “IK WIL DE BIODIVERSITEIT HIER ALLE KANSEN GEVEN.”

Een landbouwer kan financiële steun aanvragen als hij een niet-productieve investering (NPI) doet. Dat zijn investeringen die bijdragen aan het verhogen van de biodiversiteit, aan een verbeterd waterbeheer of aan het verminderen van de erosie, maar die op geen enkele manier inkomsten opleveren. De maatregel valt sinds deze programmaperiode onder het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF). Wij gingen op bezoek bij landbouwer Hans Goethals in Evergem die een poel en houtkanten op zijn perceel aanlegde.

Hans Goethals woont in Evergem en zet er als enig kind het landbouwbedrijf van zijn ouders voort. Hans is landbouwer in bijberoep en werkt daarnaast als klinisch laborant. Hij heeft een gemengd bedrijf met vleesvee en akkerbouw. Zijn gewassen zijn vooral bedoeld als voeding voor zijn vee. Per jaar worden er ongeveer 20 kalfjes geboren, in totaal heeft Hans een 50-tal runderen. Aan zijn 18 ha percelen in Evergem (Hans heeft ook nog percelen in Assenede) legde Hans een houtkant en bloemenweide aan. Hans: “Ik doe dit om twee redenen. Ik vind namelijk dat we allemaal ons steentje moeten bijdragen om de biodiversiteit alle kansen te geven en daarnaast geniet ik in de zomer van meer privacy doordat mijn percelen mooi omrand zijn.”

Houtkanten

Hans plantte vijf jaar geleden vier rijen houtkanten aan. Nu kapt hij om de zoveel jaren telkens twee houtrijen, en zodra de bomen daar opnieuw voldoende groot zijn, is het tijd om de andere twee rijen te kappen. “Mijn houtkanten bestaan uit 80% els, 5% esdoorn, 5% linde, 5% olm en 5% haag-

beuk”, vertelt Hans. Naast de bomenrijen zaait hij ieder jaar een strook met wilde bloemen in. “En in het voorjaar wordt de bloemenstrook geklepeld en geploegd en dan zaai ik dat opnieuw in. In deze strook staan onder meer kaasjeskruid, komkommerkruid, goudbloem, korenbloemen, phacelia en boekweit. Ik denk dat ik op die manier de biodiversiteit toch een flinke duw in de rug geef.”

Poel

Op een uithoek van ongeveer 0,1 ha legde Hans vorig jaar een poel aan met daarrond houtkanten. “Die is op termijn vooral bedoeld als bron van drinkwater voor mijn runderen. Het stuk perceel hier is sowieso moeilijk te bewerken met landbouwmachines en op deze manier heb ik er nog iets aan.”

Hans Goethals.

De houtkanten met daarvoor de bloemenweide.

Op de vraag waarom Hans deze inspanningen levert, zegt hij: "Ik doe dit vooral omdat ik het kan. Ik heb voldoende land in verhouding tot het aantal dieren die ik heb. Ik heb niet al mijn land nodig voor de mestafzet. Bovendien is het landbouwbedrijf niet mijn enige bron van inkomsten, dus de noodzaak om qua productie het maximum te halen uit mijn gronden is minder groot. En dat ik iets terug geef aan de natuur, is natuurlijk ook een nobele gedachte." Hans gaat voort: "Voor een landbouwer die iedere vierkante meter nodig heeft voor de mestafzet van zijn vee, ligt het natuurlijk anders."

De kosten die Hans maakte voor de recentere aanleg van de houtkanten en de poel krijgt hij volledig terugbetaald in het kader van steun aan niet-productieve investeringen. De steun wordt berekend volgens normbedragen.

Natuur- en landschapsbeheer

Het doel van de niet-productieve investeringssteun is dus om de landbouwer te stimuleren om investeringen te doen die bijdragen tot een verbeterde biodiversiteit, landschap, bodem- of waterkwaliteit. Het gaat vooral om investeringen rond natuur- en landschapsbeheer die aan de landbouwer wel inspanningen vragen, maar op geen enkele manier inkomsten opleveren. Ook investeringen rond erosiebestrijding en waterbeheer komen in aanmerking.

[Meer informatie over NPI vindt u via deze link.](#)

De poel.

AGROMILIEU- KLIMAATMAATREGELEN

De invoering of verdere toepassing van milieu-, klimaat- en natuurvriendelijke landbouwpraktijken vraagt vaak bijkomende inspanningen van landbouwers. Indien de landbouwer deze praktijken breed toepast, is de positieve impact op de omgeving, het milieu of het klimaat aanzienlijk. Met de steun voor deze zogenaamde agromilieu-klimaatmaatregelen wil Vlaanderen de toepassing van een aantal van deze landbouwpraktijken bevorderen. Zowel het Departement Landbouw en Visserij als de Vlaamse Landmaatschappij beheren verschillende types agromilieu-klimaatmaatregelen.

Om steun te ontvangen voor agromilieu-klimaatmaatregelen, moet de landbouwer voldoen aan de 'Pijler I-voorwaarden'. Dit zijn de voorwaarden om betalingsrechten te kunnen krijgen. Bovendien moet de landbouwer ook voldoen aan de wettelijke vereisten voor het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen. Deze overeenkomsten starten altijd op 1 januari en worden in principe aangegaan voor een periode van 5 jaar.

Hoe kijken landbouwers hier tegenaan?

Vier op de vijf Vlaamse landbouwers die in 2018 een enquête over de agromilieu-klimaatmaatregelen invulden, vinden het een taak van de landbouw om mee zorg te dragen voor het milieu, de natuur en het landschap. Driekwart geeft aan bezorgd te zijn over erosie en bodemkwaliteit. Bijna 70% voert natuur- en milieumaatregelen uit waarvoor ze niet financieel aangemoedigd worden. Een groot deel van de landbouwers die agromilieu-klimaatmaatregelen uitvoeren, stelt een positieve impact vast op milieu of natuur. Heel wat landbouwers zijn bereid om verder te gaan dan de huidige beheerovereenkomsten (in beheer van de Vlaamse Landmaatschappij) als ze daarvoor een correcte vergoeding krijgen. Het gaat dan om maatregelen met een grotere winst voor biodiversiteit, milieu of landschap.

Landbouwers zonder agromilieu-klimaatverbintenis kunnen overtuigd worden om een contract te sluiten door minder administratie, een hogere vergoeding en minder negatieve effecten op de opbrengst van het bedrijf. Het blijkt dat informeren en communiceren over het belang van de voorwaarden en de positieve effecten van de maatregelen potentiële begunstigden eveneens over de streep kan trekken. Uitwisseling van kennis en ervaringen tussen landbouwers is daarbij een grote hulp.

Over het muurtje kijken

In 2017 is er ook een onderzoek gedaan naar de invulling van agromilieu-klimaatmaatregelen in zes Europese landen of regio's: Nederland, Wallonië, Nedersaksen (Duitsland), Nord-Pas de Calais (Frankrijk), Schotland (Verenigd Koninkrijk) en Denemarken. Het plattelandsontwikkelingsprogramma van elke lidstaat vormde de basis voor dit onderzoek. Maatregelen die louter natuurdoelstellingen nastreven, werden buiten beschouwing gelaten.

Sommige nationale of regionale maatregelen zijn voor Vlaanderen niet meteen van toepassing. Maar als de maatregelen worden aangepast, kunnen ze wel nuttig zijn.

Meer info:

- Rapport ['Wat denkt de landbouwer over agromilieu-klimaatmaatregelen?'](#)
- Rapport ['Agromilieu- en klimaatmaatregelen: verkenning van zes West-Europese regio's'](#)

GEMEENSCHAPPELIJK LANDBOUWBELEID NA 2020

In het nieuwe GLB krijgen de lidstaten meer verantwoordelijkheid om eigen accenten te leggen. Dat kon u in de vorige nieuwsbrief lezen in het interview met Patricia De Clercq, de nieuwe secretaris-generaal van het Departement Landbouw en Visserij. De voornaamste bedoeling van het nieuwe beleid is de modernisering en vereenvoudiging van het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid. Het nieuwe GLB zal het volgens de voorliggende Europese voorstellen van het Meerjarig Financieel Kader echter met minder budget moeten doen.

De voorbereidingen van het GLB na 2020 worden doorkruist door een diepgaande reflectie over de toekomst van de EU met 27 lidstaten: zonder het Verenigd Koninkrijk en mét nieuwe prioriteiten. Vandaar dat de begroting van het GLB onder druk komt te staan.

Wat verandert er?

- Nieuw is dat elke lidstaat één strategisch GLB-plan moet opstellen voor Pijler 1 en Pijler 2 samen. In Pijler 1 zit directe steun, de ecoregeling, operationele programma's voor bepaalde sectoren ... In Pijler 2 zitten de maatregelen rond plattelandontwikkeling.
- In de voorstellen wordt een nieuw beheermodel naar voren geschoven. Dit betekent dat er meer vrijheid is voor de lidstaten voor de opmaak en uitvoering van het GLB-plan. De focus ligt hier op performantie, dus de mate waarin de gestelde doelstellingen efficiënt en effectief uitgevoerd worden, in plaats van op het naleven van regels. Bij de directe steun worden de betalingen ook herverdeeld.
- Jonge landbouwers: lidstaten moeten minstens 2% van hun directe betalingen spenderen aan jonge landbouwers. Bovendien kunnen ze een bijkomende 2% transfereren naar Pijler 2 om specifiek in te zetten voor jonge landbouwers.
- Milieu en klimaat: er wordt gestreefd naar een bijdrage van 40% aan het klimaat voor het hele GLB, door middel van een versterking van de randvoorwaarden (integratie van de vergroeningselementen), de introductie van een ecoregeling in Pijler 1 en acties in Pijler 2.
- Marktmaatregelen: de bestaande regeling voor operationele programma's voor groenten en fruit blijft behouden, net als het programma voor honing, en kan door de lidstaten onder voorwaarden uitgebreid worden naar andere sectoren. De reguliere interventiemechanismen en de crisismaatregelen blijven onveranderd van toepassing.
- In verband met Pijler 2 (plattelandontwikkeling) stelt de Europese Commissie voor om de 70 maatregelen terug te brengen naar 8 brede interventietypes waarbinnen de lidstaten hun acties kunnen uitwerken, conform hun behoeften. Er wordt veel vrijheid aan de lidstaat gegeven om deze acties in te vullen.
- De crisisreserve wordt een landbouwreserve zodat dit fonds ook effectief kan worden ingezet bij crisissen.

Verdere verloop

De bespreking van de voorstellen zijn volop aan de gang in de Raad en in het Europees Parlement. Zodra Raad en Parlement hun positie bepaald hebben, gaan ze samen met de Commissie onderhandelen in zogenaamde trilogieën. Een akkoord over het budget wordt verwacht voor de verkiezingen van 2019. In het najaar van 2019 wordt een nieuwe Europese Commissie gevormd. Er wordt gestreefd om het nieuwe beleid te laten starten vanaf 1 januari 2021.

Vlaamse invulling

De interne voorbereiding in het Departement Landbouw en Visserij is al een hele tijd aan de gang. In februari 2018 organiseerde het departement samen met het Vlaams Ruraal Netwerk twee grote publieke stakeholderbevestigingen over de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen van de Vlaamse landbouw, het milieu hieraan gekoppeld en het platteland. Dit wordt nu samen met andere bronnen verwerkt tot een nodenanalyse.

De stakeholders (landbouworganisaties, milieuorganisaties, voedingsindustrie, provincies) en het beleidsdomein Omgeving zitten in een klankbordgroep waaraan regelmatig advies wordt gevraagd. Bovendien zullen de adviesraden betrokken worden bij de ontwerpstrategie.

Wij houden u op de hoogte van de verdere ontwikkelingen.

“HET WEER WORDT STEEDS GRILLIGER EN DAAR WILDEN WE OP INSPELEN”

Op 23 oktober organiseerde het Vlaams Ruraal Netwerk de studiedag ‘Waterkwantiteit’ in Ardoe. De aanwezigen kwamen er meer te weten over de aanpak van droogte, waterschaarste en wateroverlast op Vlaams niveau.

Op de studiedag kwamen ook de acties die de provincie West-Vlaanderen neemt in verband met waterkwantiteit aan bod. Er waren verder toelichtingen met betrekking tot waterkwantiteit op Vlaams landbouwniveau. Het Departement Landbouw en Visserij gaf uitleg bij het ‘Actieplan Water’ en ILVO gaf meer uitleg over een droogte-indicator die werd ontwikkeld. Daarnaast werden verschillende PDPO III-maatregelen uit de doeken gedaan die inzetten op het verbeteren van de waterkwantiteit. Daarna getuigde landbouwer Andreas Ryckaert uit Assenede over de PDPO III-steun die hij kreeg om de waterkwantiteit op zijn bedrijf te verbeteren. De studiedag werd afgesloten met een bezoek aan het diepvriesgroentenbedrijf Ardo dat deel uitmaakt van het projectconsortium F2AGRI. Binnen dit Europees Interreg-project ontwikkelen de partners een irrigatienetwerk dat gezuiverd afvalwater van Ardo naar de aangesloten percelen van landbouwbedrijven verdeelt.

Innovatieproject druppelirrigatie

Net voor het bezoek aan Ardo vertelde landbouwer Andreas Ryckaert over het akkerbouwbedrijf dat hij samen met zijn vader Dirk uitbaat. Het bedrijf specialiseert zich in de pootgoedteelt en het heeft met VLIF-steun op de aardappelpercelen een druppelirrigatiesysteem geïnstalleerd op basis van hemelwater. Vader en zoon hebben ook nog een perceel in Nederland waar ze op de klassieke manier beregenen.

Andreas Ryckaert: “De laatste jaren wordt het weer steeds grilliger, we wilden inspelen op de grote neerslaghoeveelheden op korte tijd en op de lange droogteperiodes. Drie jaar geleden hebben we een waterbassin van 2 miljoen liter water aangelegd. Wij waren ons al bewust van toekomstige waterschaarste. Vandaar dat het bassin de maximale ruimte op de voorziene plek moest innemen. In eerste instantie werd het water gebruikt om machines te reinigen en de landbouwpuit te vullen. Maar sinds vorig jaar hebben we meer op de overvloeden en tekorten proberen in te spelen. Dit voorjaar hebben we een innovatiedossier uitgewerkt. Bedoeling was om te starten met druppelirrigatie met het water uit het bassin, dat eerst gezuiverd wordt door een lavafilter. In juni dit jaar kregen we goedkeuring en hebben we alles aangekocht. De opbrengst van de aardappelen die werden bedruppeld was vergelijkbaar met die van onze conventioneel beregende percelen in Nederland. Maar met minder dan de helft aan waterverbruik. In de toekomst kunnen we hier nog verder op inspelen met bodemsensoren om het verbruik nog meer te optimaliseren. De kwaliteit van de knollen met de druppelirrigatie is heel goed, de knol is vitaal en sterk. Wat je niet kunt voorzien is hoe rendabel de druppelirrigatie zullen zijn, omdat je die vooraf moet aankopen en ze niet duurzaam genoeg zijn om voor het innovatiedossier in aanmerking te komen. De pomp en de leidingen kan ik wel indienen voor gedeeltelijke terugbetaling.”

Agriflanders

Op de land- en tuinbouwbeurs Agriflanders (van 10 tot en met 13 januari 2019 in Gent) heeft het Departement Landbouw en Visserij een stand met als hoofdthema ‘Watergebruik en -opslag’. De bezoeker wordt onder meer geïnformeerd over het nut ervan en er staan ook enkele demonstratieprojecten in de kijker zoals ‘Beredeneerd beregenen van openluchtgroenten en aardappelen’, ‘Demonstratie van druppelirrigatie in groenten en fruit’ en ‘Goed drinkwater, het onzichtbare goud op een veeteeltbedrijf’. Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan KRATOS (Module 7B, Water), VLIF-investeringssteun voor land- en tuinbouwers (waterkwaliteit/-kwantiteit) en de steun voor niet-productieve investeringen (verbeterd waterbeheer, kleinschalige waterinfrastructuur). ILVO communiceert op de beurs over droogtestress en droogte-resistentieveredeling. Bovendien zullen ze de bezoeker ook informeren over de watervoetafdruk ofwel waterfootprint.

Andreas en Dirk Rijckaert.

AGENDA

10 januari 2019: Studiedag 'Innovatie haalbaar voor iedereen!'

Van 10 t.e.m. 13 januari 2019 vindt de tweejaarlijkse land- en tuinbouwbeurs AgriFlanders plaats in Flanders Expo in Gent. Het Vlaams Ruraal Netwerk organiseert er op donderdagvoormiddag 10 januari een studiedag over innovatie. Op [onze website](#) vindt u meer informatie.

Website

Hou steeds [onze website](#) in de gaten voor komende evenementen en andere info!

VARIA

Rural Youth Project

Het Rural Youth Project wil haalbare strategieën ontwikkelen om de betrokkenheid van jongeren bij landbouw- en plattelandsactiviteiten te vergemakkelijken door hun huidige situatie, ambities, kansen en uitdagingen beter te begrijpen. 18- tot 28-jarigen die wonen of opgegroeid zijn op het platteland van Schotland en het Verenigd Koninkrijk vormen de doelgroep. Maar ook Australië, Canada, Zweden en de Verenigde Staten doen mee aan het project. Op die manier kunnen er nog meer ervaringen gedeeld en vergeleken worden. Het Rural Youth Project heeft drie belangrijke elementen: een online-enquête, een reeks vloggers van over de hele wereld en een 'Rural Youth Ideas Festival'. Deze zullen allemaal bijdragen aan het onderzoek. Het Schots Ruraal Netwerk is partner in dit project.

Meer informatie: www.ruralityouthproject.com

EIP-AGRI

Grazing for carbon

Binnen EIP is er sinds kort het rapport 'grazing for carbon'. Binnen een EIP-Focus Groep zijn er goede voorbeelden van bedrijfsmodellen binnen de sector van de herkauwers onderzocht. Er werd gekeken in welke mate er een gunstige invloed is op de bodemkwaliteit, en meer specifiek op het koolstofgehalte. Er is ook rekening gehouden met verschillende regio's, bodemtypen en klimaat. Het rapport is [op de website van EIP](#) terug te vinden. Ook andere resultaten van Focus Groepen kunt u daar raadplegen.

Brochure Horizon 2020

De EIP-AGRI-brochure over Horizon 2020 is bijgewerkt met details over de oproepen voor 2019. De brochure kunt u downloaden op de [EIP-AGRI-website](#).

Contact

Vlaams Ruraal Netwerk
Vlaamse overheid, Departement Landbouw en Visserij
Koning Albert II-laan 35, bus 40, 1030 Brussel
T. +32(0)2 552 77 39
vlaamsruraalnetwerk@vlaanderen.be, www.ruraalnetwerk.be

Colofon

Deze nieuwsbrief werd gerealiseerd door het Vlaams Ruraal Netwerk, in uitvoering van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling 2014-2020 (PDPO III).

Foto's © Departement Landbouw en Visserij

v.u. Patricia De Clercq